

dr hab., prof. UW Dorota Zdunkiewicz-Jedynak
Instytut Języka Polskiego Wydział Polonistyki UW
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, Warszawa

Opinia o rozprawie doktorskiej mgr Elizy Czerwińskiej
Metaforyczna konceptualizacja pojęcia GOSPODARKA
w internetowych analizach, raportach i komentarzach rynkowych.
Badanie kontekstów zdaniowych pozyskanych za pomocą programu AntConc.

Rozprawa powstała jako opracowanie wyrastające z fascynacji Autorki lingwistyką kognitywną. Osadzona jest pod względem metodologicznym w aparacie teorii metafory pojęciowej G. Lakoffa i M. Johnsona. Eliza Czerwińska podejmuje w pracy refleksję naukową nad językiem, który służy do opisu funkcjonowania gospodarki rynkowej w warunkach polskich, a dokładniej – nad mechanizmami metaforycznej konceptualizacji GOSPODARKI. Doktorantka podjęła się zadania, które dla polonisty stanowi wyjściowo wyzwanie szczególne – poddane w pracy analizie wypowiedzi specjalistyczne (analityków rynkowych) ze względu na tematykę i specjalistyczny charakter leksyki są dla humanistów na ogół trudne, ze swej natury mało przystępne. Tym bardziej dla nieekonomisty niełatwe jest podjęcie zadania systematycznego opisu metaforycznych odwzorowań pojęcia ekonomicznego, jakim jest GOSPODARKA.

Pani Eliza Czerwińska nie poprzestaje tymczasem na tak określonym celu, lecz – z powodzeniem, stara się sprostać innym wyzwaniom badawczym, jak: porównanie zaobserwowanych przez Nią w polskich tekstach odwzorowań metaforycznych z modelami metaforycznymi opisywanymi w literaturze światowej oraz ocena na tym tle oryginalności materiału rodzimego.

Materiał źródłowy rozprawy w pozytywnym tego słowa znaczeniu zwraca uwagę czytelnika zakresem. Ten obejmuje obszerny korpus tekstów – tworzą go 2104 analizy, raporty i komentarze rynkowe publikowane na stronach internetowych domów maklerskich i towarzystw inwestycyjnych.

Praca oparta jest na solidnych podstawach lekturowych i erudycyjnych, których wyraz czytelnik odnajduje na przykład w rozdziałach 3. i 4. rozprawy. W pierwszym z nich sprawnie, i krytycznie zarazem, zreferowane zostały założenia koncepcji metafory pojęciowej i omówione reguły rządzące odwzorowaniami: Zasada Inwariancji G. Lakoffa, Hipoteza Korelacji A. Libury i Aksjologiczna Zasada Inwariancji T.P. Krzeszowskiego, dalej przedstawiono poglądy na zagadnienie systematyczności rzutowań, w tym teorię czteropoziomowej struktury metafory w ujęciu Z. Kövecsesa, syntetycznie zaprezentowano typologie metafor pojęciowych dostępne w literaturze przedmiotu, przy tym podjęty przegląd stanowisk badawczych rzucony został na tło bardziej klasycznych teorii metafory: porównaniowej i interakcyjnej.

Erudycja Autorki, jej bogate doświadczenia czytelnicze dotyczące prac poświęconych wskazanej tematyce są widoczne także w drugim z wymienionych rozdziałów (rozdziale 4.). Tu zreferowane zostały prowadzone na świecie badania nad metaforami konceptualnymi w języku gospodarki.

Imponująco przedstawia się bogata bibliografia załącznikowa, która nie jest sztucznie doklejonym spisem literatury – w tekście rozprawy obecne są odwołania do wszystkich wymienionych w niej publikacji, w znacznym procencie obcojęzycznych, wraz z cytatami przetłumaczonymi przez Autorkę na język polski. Trud włożony w to zadanie i kompetencje translatorskie wypada także zaliczyć na plus recenzowanego opracowania.

Na podkreślenie zasługuje manifestująca się w pracy umiejętność syntetycznego ujmowania problemów, a jednocześnie zdolność krytycznego czytania tekstów naukowych, świadomość zalet i ograniczeń stosowanych przez badaczy metodologii oraz wyborów materiałowych. Potwierdzenie pierwszej ze wskazanych kompetencji widoczne jest najwyraźniej w pomieszczonych w *Aneksach* zestawieniach typologii z literatury światowej.

Wyniki badań własnych Autorka prezentuje w rozdziale 5. pracy. Opisane w nim konceptualizacje zostały pokategoryzowane według domen źródłowych wraz z podsystemami metaforycznymi i zilustrowane wyrażeniami językowymi będącymi ich

nośnikami. Lektura tej części pracy każe ocenić Doktorantkę jako znawczynię podjętych przez Nią tematów, dobrze przygotowaną do ich opracowania, umiejętnie wpisującą się w stan i metodologię współczesnych badań językoznawczych. Praca Pani Elizy Czerwińskiej jest świadectwem jej niekwestionowanej kompetencji badawczej i dojrzałości naukowej znajdującej odzwierciedlenie w staranności i głębi opisu badanych przez Nią zjawisk, w wyważeniu prezentowanych sądów, wreszcie w świadomości konsekwencji przyjętych własnych rozwiązań metodologicznych. Z perspektywy promotora za uzasadnione uważam podkreślenie samodzielności i cennej naukowej kreatywności Pani Magister w podjętej podczas pisania rozprawy pracy badawczej.

Oryginalnym pomysłem Doktorantki jest wykorzystanie do analizy zgromadzonego korpusu tekstów komputerowej obróbki danych (przynajmniej w pewnej części) w postaci program AntConc.

Praca ma nienaganną kompozycję, odpowiadającą najwyższym standardom prac naukowych, z wyraźnie wyodrębnionymi częściami, w których wyczerpująco i z zachowaniem odpowiednich proporcji określono kolejno: cele badawcze, metodologię, podstawy źródłowe, dotychczasowy stan badań, analizę własnych badań i wnioski wraz z omówieniem kwestii dyskusyjnych. Niezbywalnym walorem pracy jest język opracowania – Autorka swobodnie porusza się w obszarze terminologii właściwej dyscyplinie, jej wywód charakteryzuje wysoka kultura języka. Praca zasługuje na druk.

Dorota Jedynak